

ШАМОЛДАН ТЕЗ УЧГАН ПОЕЗДЛАР ҲАМ ТО ШИМОЛГА ЕТГУНЧА КЕТАДИ ҲОЛДАН,

РСФСР

Курган областидаги «Батуринский» совхозда тезкор меҳнат коллективлари деҳқончилик билан шугулланишлар. Утган йилда хўжаликда ишлаган учта шундай коллективда ҳар бир меҳнаткор ҳисобига 87 миңг сўмлик маҳсулот тайёрланди.

СУРАТДА: тезкор коллектив аъзолари (чапдан) С. Рабиков, А. Шаркунов, зверо бошлиғи Ю. Прохоров, С. Масленников, Н. Лашков ва Н. Жуков.

Завод ер олади

Қишлоққа оталиқ ёрдам кўрсатиш яқин-яқинларда ҳам кўпгина саноат корхоналари учун одатдаги ва мажбурий ҳолат эди: заводлар иш жойлари бўлиб, техника берилган ҳисобга одамларнинг ҳосили янги-терини жиғитиб олишларнинг қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришига зарурларидир. Тагарог металлургия заводи учун ана шу юмушлар ҳар йили миллион сўмдан кўпроққа тушарди. Бунақа ёрдамнинг нафти арзимас эдики, бундан на заводнинг озми-овқат таъминоти яхшиланарди, на хўжаликнинг иқтисодий тикланарди, ёрдам олган колхоз ёки совхоз қарзга ботарди, холос. Янги иқтисодий шартловларда ишлаб меҳнат коллективининг кенгашиши аънаваний оталиқ ишларига боқсанда ингоҳ ташлашга мажбур эдики. Бугунги кунда муносабатлар ўзгаришлари манфаатли кооперация асосида кўрилмоқда. Завод илк бор оталиқнинг «Советский» совхоз билан шартнома тузиб, ҳайвонларнинг ери ижарага олди. Совхоз директори В. Ипкиннинг фикрига кўра, ижара хўжаликка наф келтиради.

Белоруссия

Директорликка туғилган

— Ҳозирги пайтда мустақил, новаторчиликни қўллайдиган хўжалик ходимлари жуда зарур. Афсуски, улар орасида олдинга қараб кетаётган, бироқ нуқул орқага қарайверадиган одами аслатадиганлари ҳам учраб туради... Лисаковский эса менга жуда ёқибди... Винобарин, ҳаммасини ўзингиз бориб кўришингиз мумкин.

Витебск область партия комитети биринчи секретари В. Григорьевнинг ана шундай фикр-мулоҳазаларини дийла жо қилиб, «Двина» агрофирмасига йўл олди. Хўжалик Витебск шаҳрига яқинроқ жойлашган экан.

— Ҳозирги пайтда мустақил, новаторчиликни қўллайдиган хўжалик ходимлари жуда зарур. Афсуски, улар орасида олдинга қараб кетаётган, бироқ нуқул орқага қарайверадиган одами аслатадиганлари ҳам учраб туради... Лисаковский эса менга жуда ёқибди... Винобарин, ҳаммасини ўзингиз бориб кўришингиз мумкин.

газинлари, кафелари, ресторанлари очилди ва очилмоқда. Уларда бутунлай агрофирма бюджетига иш кўрадилар-туширилди.

Кулларнинг бирида мена шу шаҳардаги сабзавот магазинлари ва дўконларида одамлар навбат кутиб туришмаганини сезиб қолдим, табирики, маҳаллий аҳолидан суриштириб кўрдим: «Навбат кутишлар қачондан бўлиб йўқолди?» Сабзавот бундирларига Лисаковскийни директор қилиб сайлаганимиздан бўён», — деган жавобни эшитдим.

ОРЁЛЛИКЛАР ТАЖРИБАСИ

Қишлоқнинг социал-иқтисодий қайта қуришда дуруст муносабатларини қўлга киритган Орёл области тажрибаси бир неча сабабларга кўра эътиборга сазовордир. Асосий себаблардан бири шунки, бу ерда икки-уч йил мобайнида қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш ва аҳолини озми-овқат билан таъминлашни яхшилаш борасида тўб ўзгаришлар рўй берди. Бу янгиликни мамлакатимизнинг турли минтақаларида жойлашган бошқа ўнлаб областлардан асло фарқи қилмайди, масканда намоён бўлганлиги эътиборга лойиқ. Шунинг учун ҳам орёлликлар тажрибаси ҳаммабон — у мамлакатимизнинг истилаган бурчларига қўйилганлиги мумкин.

Хўш, қисқа муддатларда бундай ўзгаришларга қандай қилиб эришилди?

Орёл области йигирма йил мобайнида муттасил бир жойда депсиноб келди. Маҳсулот ишлаб чиқариш жаҳада ўзгариш сезилмади. Ҳар бир минтақада кузатиладиган ҳаёт ҳужум сурди.

Уруш вайронгарчиликлари оқибатида, кейинроқ эса воқоғларнинг қўлига қишлоқларнинг «истиқболсиз» деб эълон қилиниши, мам урилиш мактаблар ва касалхоналарнинг япилиши, бошқа салбий ҳолатлар натижасида иш шу даражага бориб етдики, одамларнинг ҳаёсида пир бўлиб, қадрон жойларини тарк эти бошладилар. Ана шу йигирма йил ичида областда қишлоқ аҳолиси сонини икки ҳисса қисқарди, кўп асрлик тарихга эга 700 дан зиёд қишлоқ ва маҳаллалар йўқолиб кетди.

Ўзгаришлар 1985 йилнинг баҳоридан, КПСС Марказий Комитети апрель пленумида ҳозирги бошқариш агар сибатини ленинча тушуниш йўли ўтказилган бошланғич кўзага ташланди. Шу муносабат билан област партия ташкилотининг биринчи навбатда экономайнинг агар соҳаси эҳтиёжларини қондиришга боғлиқ улкан ишларни авж олдириш борди. Қишлоқларнинг тиклаш борасида қатъий йўл тутилди.

«Қайта тиклаш» — айтишга осон, лекин у ўз-ўзидан бўлмайди. Ходимларнинг ишга ишончи ва иштиёқини ошириш лозим эди. Меҳнатнинг ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг янги шаклиларини қўллаш талаб қилинарди.

Синаб кўриш, изланиш барча ютуқлар дебобаси бўлди. Масалан, Глазунов районида коллектив пудрат барча маъмул тушди. У одамларда ишончин мустаҳкамлади, далачилик ва чорвачиликдаги ишларни турғун тутилган олга томон силжитиш имконини берди. Глазунов район партия ташкилотининг коллектив пудратни оммалаштириш бўйича иш тажрибасини КПСС Марказий Комитети қўллаб-қувватлади.

Молдавия

Бугунги кунда Брчан районинда Ларга қишлоғида катта иқтисодий ўзгаришлар рўй бермоқда. Шу ердаги «Пограничский» колхозини кичикта мактаб, поликлиника, касалхона, маданият уйи ва музика мактаби қурди. Ҳар йили қишлоқ хунармандлари қўли билан ўнлаб инвентарлар қад кўтармоқда, молдавларга хос дид билан беағайибан бу биноларни қуриб кўз қувонади.

СУРАТДА: И. В. Бурдужан (уртада) бошлиқ қурувчилар бригадаси.

этар эди. Оқибатда қишлоқ турмуш тарининг ўзи вайрон бўлиб кетди. Фақат олти-мишинчи йиллардагина бу ерда одамларни ерғула ва подваллардан олиб чиқишга имкон бўлди.

Ҳаётнинг жонлигини барча жаҳаллар бўйлаб кўзага ташланди. Асосий эътибор қишлоқларни тиклашга қаратилди. 106 та паст рентабелли қайта тиклашни кўзда тутган «Юзлик программа» шу мақсадда ишлаб чиқилди. Унинг эътибори йодати шунда: маҳаллий бюджет маблағлари, шунингдек Ноқоратупроқ зонани ўзлаштириш йўли билан ақри тайлаётган ҳаракатлар барча бирдек сочиб юборилмайдилар, балки ана шу хўжаликларда социал-маиший бинолар қурилишига йўлланади.

Ишларнинг асосий ҳамжигини «Агропромстрой» бўлиналари бажаришарди. Улар ҳозиргача ўнлаб посёлкаларни вужудга келтирдилар. Ҳар бир макан марказида 2-3 қаватли жамоат биноси вужудга келаттиги, улар атрофида эса томорални уй-жойлар иборат зона пайдо бўлмоқда.

Қуриш ҳамжи у ёки бу хўжаликнинг аҳтиёжи, шунингдек мавжуд имкониятига боғлиқ. Масалан, Хотинский районидида Ваделев номли колхоз посёлкис лойиҳасида кичи турмуш кечирishi кўзда тутилган: гузар жойлар, мактаб, сувиш ҳавзасига эга спорт комплекси, бог қурилиши белгиланган.

Менсск районидида «Подберезовский» совхоз ва Свердловск номли колхоз посёлкалари гўзаллигига кўра жуда ноб бўлди. Бу ерда янашнинг ўзи ҳузур-ҳаловат бахш этади.

Ҳали кўплаб қишлоқлар қад ростлашти, лекин халқнинг энги шимарилган: областда яшаш ва ишлаш қотиғининг бирдирувчилар оқинининг кети кўринмайди. Биринчи навбатда қачонлардир қадрон маканларнинг у ёки бу сабабга кўра ташлаб кетганлар қабул қилинаётдилар. Олис ўлкалардан келатганларини ҳам қайтариб юборишарди. Қўйилган шарт битта: ҳалол ишлаш, озми-овқат муаммосини ҳал этишга кўмаклашиш. Лекин одамлар ҳеч бир шартсиз ҳам яхшилик фидойи меҳнат билан жавоб бериш кераклигини тушуниб етишган.

А. ФИЛАТОВ.

Қозоғистон

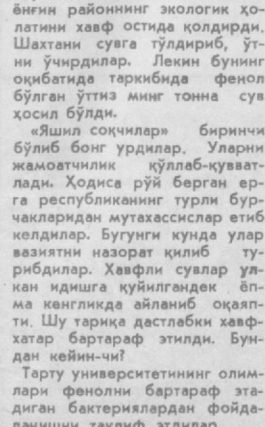

Жамбул областидаги «Кўктерек» совхозини қўпонар сулоласининг оқсоқоли Жозилбек Қуванчибеов чорвачиликка меҳнат уюшмалари эдиғина тузилаётган кезларда келган эди.

Мойинқум районидида юзлаб қўпонар унинг номи билан атайдиган қўйчилик мактабин тугатишган. Улар орасида «Кўктерек» совхозини қўпони, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Шоман Шарифбеов (чапда) ҳам бор.

ТИРИК ТОЗАЛАГИЧЛАР

Эстония

Республикада йирик «Эстония» тоғ жинслари шахтесиде бир ойдан ортик давом этган ёнғини районининг экологик ҳолатини хавф остида қолдирди. Шахтани суьга тўлдириб, ўти учирдилар. Лекин бунинг оқибатида таркибиде фенол бўлган ўттиз миң тонна суь ҳосил бўлди.

«Яшиқ соқчилар» биринчи бўлиб бонг урдилар. Уларни жамоатчилик қўллаб-қувватлади. Ҳодиса рўй берган ерга республиканин турли бурчакларидан мутахассислар етиб келдилар. Бугунги кунда улар вазиятни назорат қилиб турибдилар. Хавфли суьлар улкан идишга қўйилгандек ёлма кенгликда айланиб оқаяпти. Шу тарихда дастлабки хавфхатар бартараф этилди. Бундан кейинчи?

Тарту университетининг олимлари фенолин бартараф этадиган бактериялардан фойдаланишни тақлим этдилар.

О. СОКОЛОВ.

Н. ГРИГОРЬЕВА.

ҚИШДА ҲАМ ЖАНУБГА ЕТОЛМАС ҲАТТО БАҲОРДА ЙУЛ ОЛГАН САЙЁҲ ШИМОЛДАН

да келтириши шубҳасиз. Хоржий мамлакатлар билан бевосита ўзаро савдо муносабатлари ўрнатилган режалар пайдо бўлди: агрофирма чет эл ускуналарини сотиб олиш учун валюта керак. Мавжуд қондаги мувофиқ агрофирма ўз маҳсулотининг 30 процентини бирлашма кенгаши белгиланган нархларда сотмоқда.

Бирлашма таркибда биз билан биргаликда ишлаб чиқариш билан шуғулланган совхозларга тўла юридик ва иқтисодий мустақиллик бериб қўйганмиз, — тушунди Лисакоский. — Бош дехқон, яъни «Рудаково» совхозини билан фақат шартнома муносабатларига боғлаб туради. «Двина» улар ҳосилдорликда, чорва маҳсулдорлигида муайян марраларга чиқиб олишлари учун кафолат беради. Шарт шунки, ҳўжаликлар жорий эътиборга тақдир қилинган тавсиялар ва технологиялардан четинмасликлари керак, албатта.

Бундай шерикчилик келажакда ҳаммага фойда келтириши учун Лисакоский бирлашма кенгашининг мажлисларидан бирда ҳамкорлик қилаётган томонларга қайта қўришга мос келадиган ўзаро иқтисодий муносабатлар механизмини тақдир этган эди, ҳамма яқдил бўлиб қўшилди. Фирма келажакда ривожлантириш, соҳа бўйича илмий тадқиқот муассасалари билан ҳамкорликни йўлга қўйиш учун барча бўлинмалар бош корхонага

нормативда кўзда тутилган пул ажратиши ана шу механизмнинг асосини ташкил этади. Ажратмалар миқдори қўшимча олинган маҳсулот баҳоси, фойдага қараб белгиланади ҳамда фирма сарф-харажатларини қоплашдан ташқари унинг рентабеллик даражаси тинмай ўсиб боришини ҳам таъминлаши зарур.

Бироқ агрофирма эришган натижалар Лисакоскийни қисман қаноатлантиради. Масалан, плёнка остида етиштирилган бир гектар сабзавот катта фойда келтиради, аммо уни икки барабар оширса бўлади. Сут, гўшт, дон ва бошқа маҳсулотлар етиштириши кўпайтириш имкониятлари бор.

Лисакоский ҳўжалик юртининг янги йўлларини тинмай излайди, ишни шундай ташкил этадики, юқори унумли меҳнатдан қўриладиган фойда ишлаб чиқаришни ривожлантириш учун ҳам, инфраструктуранинг яхшилаш учун ҳам етиб орсин. Ҳозирга қадар йўллар аҳоли ёмон, юк машиналари, транспортёрлар, автомат линиялар, омборлар, дон ва сабзавот сақлаб қўйилган иншоотлар етишмаяпти. Баъзан шундай ҳам бўладики, ёмғир кўп ёса, далаларда талайгина ҳосил чириб кетади. Бу ерда ҳамма бир жон, бир тан бўлиб нобудгарчиликка қарши кураш олиб боради, аммо бу жуда қimmat таънади.

— Дехқон ҳар кунини ўн икки соатдан ишласангиз

Украина

КАМАЛАК ЖИЛОСИ

Сўнгги йилларда Львовдаги «Радуга» ишлаб чиқариш бирлашмаси корхонасидан уч юзга яқин ишчи-хизматчи ишдан бўшайди. Шунга қарамай тайёрланган маҳсулотлар ҳамми камаяди, сифати пасаймади. Аксинча меҳнат унумдорлиги учдан бир Баробор орди, беш йиллик марраси сари дефолт олмади, бирлашма тармоқ бўйича пешқадим бўлиб олди.

Корхонада ҳўжалик ҳисобига ўтилган қўшимча ишчи кучидан фойдаланишдан воз кечишни тақозо этмоқда. Шу босқандан ҳам иккилар у ёки бу баҳона билан корхонадан кетишганида улар ўрнига ёнғирдан одам излашмади. Асосий эътиборни янги ва тезкор дастаҳлардан фойдаланишга қаратишди. Ҳўжалик

ҳисоби эса бунинг учун беҳад имкониятлар яратиб берди. Львовликлар ҳар йили хоржий мамлакатларга оддий ва рангдор ойналардан ясалган миллионгадан ортиқ турли хил буюм жўнатмоқдалар. Улардан тушган жараё-жараё пулларнинг катта қисми корхона ҳаминини тўлдирмоқда. Пул бўлса — чангалда шўрва! Ана шу мўймай даромад эвазига ГФРдан робот комплекслари сотиб олинди. Ойна эритишда асқотадиган, гўт самарали электрогаз қуролланган корхонада маҳсулот сифатини текшириш учун қўшимча назоратчи ҳажат қолмади.

Илгарини кўл кучидан фойдаланилган жуда кўп цехларда эндиликда янги ва тезкор дастаҳлар ишлаб турибди.

Бирлашманинг сержило буюмларидан савдо ходимлари ҳам, хандорлар ҳам мамнун. Шу босқандан корхона меҳнат коллективини кенгаши бу ерда давлат қабулини бекор этишни сўраб министрликка мурожаат қилди. Чунки ишончли ва қудратли техника билан қуролланган корхонада маҳсулот сифатини текшириш учун қўшимча назоратчи ҳажат қолмади.

М. ПАВЛЮСТ.

ОДЕССА. Совет Иттифоқи ва Болгария Халқ Республикаси учун ҳар хил маҳсулотларни қайта ишлаб берадиган Қора денгиздаги йирик комплекс деярли 10 йилдан бери узлуксиз фаолият кўрсатмоқда. Ана шу йиллар мобайнида Илчевск — Варна мол йўли орқали деярли 60 миллион тонна юк ташилди.

СУРАТДА: дехқонларга аталган қишлоқ ҳўжалик техникаси.

С. МЕТЕЛИЦА фотоси.

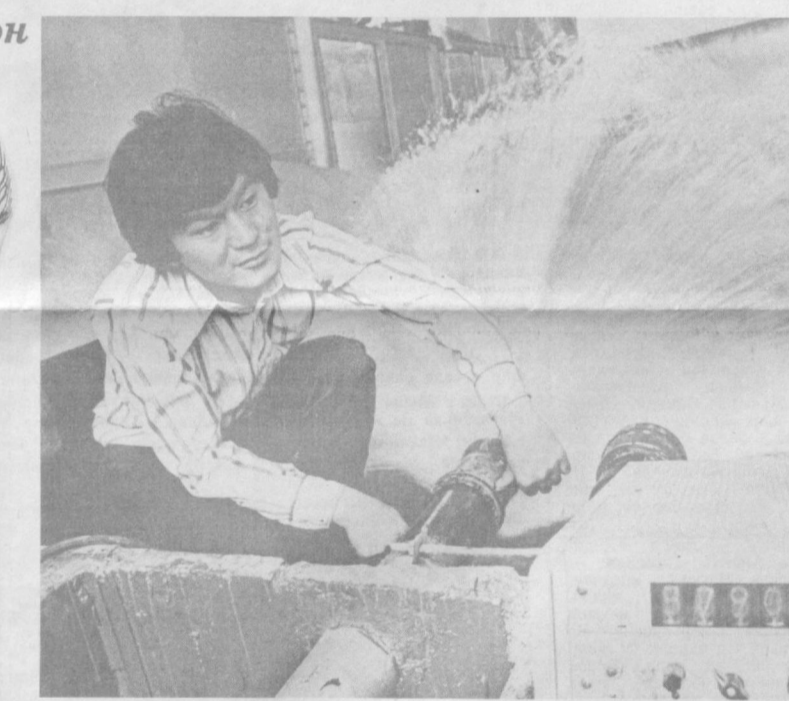
СУРАТДА: Минск шаҳрининг умумий кўриниши.

Қирғизистон

Қирғизистон — сугорма дехқончилик республикаси. Ҳар йили бу ерда мелiorация ишларига 70 миллион сўмгача маблағ сарфланади. Сугориладиган майдоннинг ҳажми йилга олти-етти минг гектар кенгаймоқда.

СУРАТДА: мелiorация системаларини комплекс автоматлаштириш Бутуниттифоқ илмий тадқиқот институти гидравлика ва гидротехника иншоотлари бўлигининг кичик илмий ходими К. Бейшеев янги қурилган Киров сув омбори қопқаларининг об-ҳаётни ўтказиш қобилиятини текширмоқда.

Грузиянинг Қора денгиз соҳилида жойлашган шифо масканлари бутун оламга машҳур. Ана шу жойларда ҳар йили минглаб совет ва чет эллик граждандар даволаб, ҳордиқ чиқарадилар, саломатликларини мустаҳкамлайдилар. СУРАТДА: Пицунда курорти.

Латвия

Валка ва Валга шаҳарларини интернационал ойналар қилувчи Питайчулар (суратда) — шулардан бири. Соҳибхонадон Роман Питайчук Валка қишлоқ ҳўжалигини техника билан таъминлаш ташкилотининг катта инженери, рафиқаси — латш қиз — Эрика «Тарба Карогс» район газетасининг муҳбири. Ота-оналар ва қизлари Анита билан Кристина рус, латш ва эстон тилларида бемалол сўзлашадилар.

Ю. ИКОННИКОВ ва В. СЕМЕНОВ фотоси.

ШАРТНОМА БЎЙИЧА ТАЪЛИМ

Рига политехника институти электротехника факультети студенти О. Краулиснинг олий ўқув юртини тугалашига деярли уч йил бор. Лекин у ҳозирнинг ўзидаёқ қачон диплом олишини, қерда, қандай вазифада иш бошлашини яхши билади. «Рига электр машинасозлиги заводи» бирлашмаси бош директорининг ўринбосари Г. Ополченний ва бўлажак мутахассис имзо чеккан шартнома ҳар икки томон зиммасига катта масъулият юклайди.

— Олий ўқув юртининг битириб чиқувчиларининг давлат тақсироти плани узоқ муддатга мўлжалланганлиги ва бошқа сабабларга кўра ҳозирги талабларга тўла жавоб бермай қолди, — дейди институт проректори, профессор И. Ильин. — Корхоналар ҳўжалик ҳисобиди ишлашга ўтган ҳозирги шароитда улар дастлабки кунлардавоқ самарали меҳнат қила оладиган, малакали мутахассислар юборилишини хоҳламоқдалар. Шунинг учун ҳам таълимни алоҳида ўқув плани бўйича олиб бориш кўзда тутиляпти. Уни ишлаб чиқишда студент нелажакда меҳнат қиладиган корхонанинг етакчи ходимлари иштирок этадилар. Бўлажак мутахассиснинг диплом иши эса шу завод ёки фабриканинг ишлаб чиқариш эҳтиёжларини қамраб олади.

СУРАТДА: океанларда юк ташувчи флотининг Клайпеда базаси капитани Жидрунас Наукас.

ҒИЛДИРАКЛАР УСТИДАГИ... ТОМОШАХОНА

Каунас кўчаларида галети троллейбус пайдо бўлди. Унинг ёндаги ёрқин бўёқли ва «видеобор» ёзуви ҳар бир кишининг эътиборини ўзига тортади. Бу троллейбус бир савтада шаҳарнинг асосий кўчаларини айланиб чиқади. Йўловчилар юмшоқ ўриндиқларга ўтириб, мусиқа ҳамроҳлигида Каунас бўйлаб савҳат қилишади. Телевидение орқали ҳўжжатли ва мультимедия фильмлар намойиш этиб борилади. Агар йўловчи кнопкини босса, ушбу маънавий хизмат шохобчаси ходими ҳозир бўлади. Унга чой, кофе, ширинликлар, овқат буюртма қилиш мумкин.

Литва қишлоқ ҳўжалиги академиясининг ветеринария ва зооинженерлик факультетлари студентлари «Везо» клубига уюшиб, эски троллейбусни ижарга олишди. Уни тартибга келтиришди, ичини қўқма ва шинам қилиб бешадди. Троллейбус савҳат

уюштиришга мослаштирилди. Кооператив асосларда мусиқа ва видеограммалар тайёрланди. Вилдираклар устида шаҳар бўйлаб сайр қилиш, йўл-йўлакай томоша кўриш айниқса кичинтойларни мамнун этаяпти. Улар савҳат давомида қаддрдон шаҳарлари ҳақидаги ўз таассуротларини янада бойитишадир.

«Везо» клуби ҳозирги пайтда туристлар ва шаҳар меҳмонлари учун алоҳида маршрут ишлаб чиқаяпти. Унда Каунаснинг диққатга сазовор жойларини таништириш, архитектура ва маданий ёдгорликларни тарих ҳақида хикоя қилиш кўзда тутилган. Шунингдек эсдалик буюмлар савдосини йўлга қўйиш, саноат корхоналарининг маҳсулотларини тарғиб этиш мўлжалланмоқда.

З. МИКАЛУСКАС.

Литва

КООПЕРАТОРЛАР КАШФИЁТИ

Инодий изланишлар ва ташкилотчилик туфайли яратилган аппарат қондаги қанд имидорини санокчи секундларда аниқлаб беради. Полилининларда эса бу иш кўп вақтнинг олади. Янги қурилма жуда аниқ ишлайди, қанд насаллиги энди бошланган бўлса ҳам шу ҳақда маълумот беради. Унинг механизмининг Паневендаги заводда тайёрлаш кўзда тутилганди. Ленин кўп қўл меҳнати талаб қилинган сабабли корхона уни ишлаб чиқаришдан воз нечди. Бошқа қатор заводлар ҳам бундай сермашақат ишга қўл урншамади. Шундан кейин уни тайёрлашга нафийт муаллимларининг ўзлари киртидилар. Олимлар ишдан сўнг шу юмуш билан машғул бўлмоқдалар.

— Кооператив маҳсулот гўт сифатли бўлишига нафолат беради, — дейди унинг илмий раҳбари, химия фанлари кандидати В. Лауринвичюс. — Шунинг билан бирга янгиликларнинг ҳаётга татбиқ этилиши тезлашади.

Р. ГРУМАДАТЕ.

ЧИҚИТДАН ЛИНОЛЕУМ

ПЛУНГЕ (Литва ССР). Плунге сўнгий чарм заводи коллективини асосий ишлаб чиқариш чизитларидан линолеумлар тайёрлашни ўзлаштирди. Корхона мутахассислари ярим йил ичида янги технологияни жорий этди.

лар. Бу ерда тайёрланган линолеум товуш ва иссиқликни ўтказмаслиги билан ажралаб туради. Савдо тармоқларига шу йилнинг ўзидаёқ 50 минг квадрат метр линолеум жўнатилди.

